

hosszú akkuélettartam, a könnyű olvashatóság ugyan előny, de a böngészés és a navigáció nehézsége, a zoomolás hiánya az eszközt túl lassúvá teszi ahhoz, hogy a nem lineáris olvasásra alkalmassá tegye. További probléma, hogy az e-readerek nem alkalmasak olyan anyagok kezelésére, amelyek színes grafikákat, táblázatokat, képeket, egyenleteket tartalmaznak. A felsőoktatásban a diákok és a tanárok egyaránt több forrásmunkával dolgoznak, és szükségük van arra a lehetőségre, hogy a dokumentumok között mozoghassanak: erre ma a legtöbb e-könyvolvasó nem alkalmas.

Bebizonyosodott a vizsgálat nyomán, hogy a hallgatók az elektronikus tananyagokat szívesebben olvassák laptopon, mint e-könyvolvasón. A számítógépek sokoldalúsága többet ér, mint az, hogy a szemet jobban kímélik az e-bookok.

Könyvtári szempontból különösen fontos, hogy a jelenlegi adatbázisok többnyire nem kompatibilisek az e-könyvolvasókkal. Ezen túlmenően, a DRM még külön is behatárolja a használatot: tiltja például a nyomtatást, a letöltést, vagy akár a tartalom más eszközre való továbbítását, köztük éppen az e-könyvre való továbbítást.

A jelenlegi helyzetre döntő befolyással lehet a táblagépek (iPad) növekvő népszerűsége. Ezek az eszközök színes kijelzőjükkel, a számítógépnél megszokott navigálási lehetőségeikkel, audio-videolejátszási képességeikkel ellensúlyozni tudják az eszköz gyengeségeit, mint például a viszonylag gyors akkulemerülést, és a nem papírszerű olvasási élményt. Az Apple iPad vagy a Samsung Galaxy Tab stabil internetkapcsolattal új adatforrások elérését teszi lehetővé. Ugyanakkor az új eszköz, új inkompatibilitásokat is hoz: az iPad nem támogatja a leginkább elterjedt ePub formátumot.

A további kutatásoknak nemcsak az e-könyvolvasó szerkezeteket, hanem az egyre gyorsabban népszerűvé váló tableteket is vizsgálniuk kell. Az eszközök felhasználási lehetőségeit a felsőoktatási környezetben továbbra is tanulmányozni kell, miként azt is, hogy az új digitális technológiák hogyan terjednek az oktatók és hallgatók körében.

/AALTONEN, Mari – MANNONEN, Petri – NIEMINEN, Saija – NIEMINEN, Marko: Usability and compatibility of e-book readers in an academic environment: A collaborative study. = IFLA Journal, 37. köt. 2011. március, p. 116–127./

(Kerekes Pál)

Laptopkölcsonzó szolgáltatás az egyetemen, könyvtári közreműködéssel

A *Sacramento State University*, amely a kaliforniai állami egyetemi hálózat része, néhány éve egy új, a kampusz egész területére kiterjedő szolgáltatást vezetett be: a hallgatók laptopokat kölcsönözhetnek a tanuláshoz és feladataik elvégzéséhez. A gyorsan népszerűvé vált szolgáltatásban az egyetemi könyvtárnak is fontos szerep jutott.

Más amerikai egyetemekhez hasonlóan a *CSU (California State University)* tagintézményei is jelentős bevétel- és támogatáscsökkenést szenvedtek el az elmúlt időszakban. Ugyanakkor az oktatók és a tanulók igénylik a legkorszerűbb számítástechnikát, a tananyagok nonstop hozzáférhetőségét, a mindenhol használható wifi-hálózatot, amelyre szükségük van a tanuláshoz és a kommunikációhoz. A fiatalok egyre inkább figyelembe veszik az informatikai infrastruktúrát is, amikor felsőoktatási intézményt választanak, ezért az egyetem vezetősége fontosnak tartja a folyamatos

műszaki fejlesztést, hogy minél több diákot tudjanak megnyerni és megtartani.

A tanuláshoz nélkülözhetetlen digitális információforrások megteremtésében és fenntartásában az egyetemi könyvtárnak meghatározó szerepe van. Ennek érdekében a könyvtár régóta partneri kapcsolatot ápol az egyetem informatikai részlegével (*Information Resources & Technology Department*). Az egész kampuszra kiterjedő laptopkölcsonzés bevezetése is jó példa erre az együttműködésre. A könyvtár korábban már több éves tapasztalatot szerzett a táskagépek kikölcsonzésében, és nyitottnak mutatkozott arra, hogy a beiratkozott olvasók igényeinek megfelelően kibővítsék ezt a szolgáltatást. Amikor 2007-ben az egyetem stratégiai tervében is szereplő bővítésről döntés született, három szervezeti egység lett megbízva azzal, hogy egy „akciócsoportot” hozzanak létre a szervezési és technikai feladatok koordinálására. Az

egyetemi könyvtár a *Média Központban*, az informatikai részleg az új *Tudományos Információs Központban*, a hallgatói önkormányzat pedig a *Diákközpont* épületében alakított ki egy-egy kölcsönző pultot a laptopok számára. Ez a három hely viszonylag közel van egymáshoz az egyetemváros közepén. A nemrég átadott Információs Központban a hallgatók egyénileg és munkacsoportokban is tanulhatnak, jó néhány számítógépes kabinetet, továbbá vezeték nélküli hálózatot és informatikai segélyszolgálatot is igénybe vehetnek. A Diákközpont pedig ingyenes internet-hozzáférést, kávézókát, szabadidős szolgáltatásokat és programokat kínál számukra.

A könyvtár már 2004-ben bevezette a táskagépek kölcsönözhetőségét, hogy ezzel is segítse az általa kínált digitális információforrásokhoz való hozzáférést; akkor 15 Windowsos PC, illetve Macintosh gép alkotta az eszközparkot. A könyvtár munkatársai három év alatt elég sok tapasztalatot szereztek az adminisztrációs, a technikai és a felhasználói problémák terén, amelyek felmerülhetnek egy ilyen szolgáltatásnál. Ezeket azután a 2007 októberében elindított kéthetenkénti megbeszéléseken, illetve elektronikus levélváltások útján meg tudták osztani a másik két szervezeti egység illetékeseivel, akiket a 2008 márciusában indítandó, a kampusz egész területére kiterjedő kölcsönzés megszervezésével bízott meg az egyetem vezetősége. A könyvtár Média Központjában korábban használt iratok alapján készült el az új „Laptop-kölcsönszerződés és Felhasználási Szabályzat”. Emellett az Informatikai Központ szakemberei felfrissítették és kibővítették a könyvtári laptopokon használt szoftvereket; a könyvtár munkatársai pedig a másik két helyszínen is telepítették a *Millennium* nevű kölcsönző rendszert, és betanították használatát az ottani alkalmazottaknak.

Ha egy hallgató szeretné igénybe venni ezt a szolgáltatást, első alkalommal alá kell írnia a „Kölcsönszerződés”-t, melyet a Média Központban iktatnak, és a Millennium rendszerben is beírják ezt a tényt az illető adatlapjára. Ezután már a hallgató a három közül bármelyik pultnál kivehet egy azonosító vonalkóddal ellátott laptopot az univerzális diákkártyáját használva, hasonlóan a könyvkölcsönzéshez, és egy nyomtatott nyugtát is kap mellé, amelyen a kivétel és a visszahozatal időpontja is szerepel. A kölcsönzési idő négy óra (plusz legfeljebb 20 percnyi türelmi idő). Ha valaki határidőn túl hozza vissza a gépet, akkor felfüggesztik a kölcsönzési jogát a szemeszter végéig. Minden laptopot annál a pultnál kell visszaadni, ahonnan eredetileg elvitték.

Ahhoz, hogy valaki hozzáférjen a helyi hálózati szolgáltatásokhoz, beleértve a könyvtári információforrásokat is, egy ún. *SacLink* azonosítóval és a hozzá tartozó e-mail címmel is rendelkeznie kell, ez szintén szükséges feltétel a kölcsönzéshez. A jogosultsági kritériumok, a szolgáltatás ismertetője, a gépek technikai adatai, a telepített szoftverek listája, a gyakran feltett kérdések és egyéb szükséges tudnivalók a www.csus.edu/laptoploan címen érhetők el (1. ábra).

A laptopok négyórányi használatot biztosító akkumulátorral vannak ellátva. Mindhárom szolgáltatási pont fel lett szerelve akkumulátortöltőkkel, melyek kilenc óra alatt regenerálják őket. A 180 gép 90 százaléka PC, a többi pedig Macintosh laptop. A PC-k kétmagos Intel processzorral, egy giga memóriával, 80 gigabájtos merevlemezzel, DVD-íróval, vezetékes hálózati, illetve wifiadapterrel, és 14,1 hüvelykes LCD képernyővel vannak ellátva, floppy meghajtó nincs bennük. Windows XP fut rajtuk, és a különféle segédprogramok (pl. McAfee, Roxio Easy CD Creator, Pharos Notify), felhasználói szoftverek (pl. Acrobat, Photoshop, Dreamweaver, MS Office, Internet Explorer, Firefox) és médialejátszók (pl. QuickTime Player, RealPlayer, Windows Media Player) mellett szakirodalom-kereső és -rendszerező alkalmazásokat (SciFinder Scholar, End Note), valamint látássérülteket segítő programokat (ZoomText, Jaws) is telepítettek rájuk. A felhasználókról feltételezik, hogy jártasak ezeknek a szoftvereknek a használatában, így a szolgáltatási pontokon csak olyan dolgokban tudnak tájékoztatást adni, mint például a vezeték nélküli hálózathoz való csatlakozás, vagy a *SacLink* azonosító igénylése. Akinek ennél több segítség kell, az az informatikai központ ügyfélszolgálatához fordulhat.

A Diákszövetség publikációs irodája segített a szolgáltatás népszerűsítésében. Plakátokat nyomtattak és helyeztek el a három szolgáltatási épület bejáratánál, továbbá szórólapokat is készítettek. A tájékoztató weboldalt a könyvtár webmestere állította össze. A használati statisztikákat és a felhasználói visszajelzések lehetőségét a Millennium rendszer biztosítja. Az indulás után két hónappal a projektet koordináló bizottság átnézte a kölcsönzési adatokat és az online kitöltött kérdőíveket, melyek között többségben voltak a pozitív vélemények, de akadt néhány kritizáló vagy hiányosságot feltáró megjegyzés is. Valaki például szeretné, ha egeret is lehetne a gépek mellé kölcsönözni, egy másik diák szerint éjszakára, illetve egész hétvégére is ki lehetne terjeszteni a kölcsönzési időt, egy harmadik felhasználó pedig a weblapok lassú

SACRAMENTO STATE
Laptop Loan Service

search go

sac state home admissions about sac state giving a gift site index contact sac state

Resources dedicated for academics

> Sac state students are eligible to borrow wireless laptops up to 4 hours

The laptop loan program allows the check out of Internet accessible laptops. Laptops will be available for checkout at the following locations:

- **ASI Business Office** - 3rd Floor Union ([Hours](#))
- **IRT Service Desk** - AIRC 2005 ([Hours](#))
- **Library Media Center** - 1 South, Library ([Hours](#))

Registered Sac State Undergraduate and Graduate students who are in good standing are eligible to use the service. Once each academic year, students will be asked to sign the [Laptop Computer Loan Agreement and Use Policy](#). Each time a laptop is checked out, students must present a valid Sac State OneCard to the staff a checkout location. The student must not have any outstanding University holds, fines or charges.

A valid SacLink account is required to use the laptop. Wireless access is available on all floors of the Union, AIRC, and Library. The Student laptop loan service staff will assist you with the efficient checkout of a fully charged and working laptop. If you need assistance with the use of the laptop, its operating system, applications or internet access, the student laptop service staff will be happy to assist you.

Policy

- The student may check out only one laptop at a time.
- The student may check out one laptop for up to a 4 hour period, based on location hours, during operation hours.
- The student is responsible for the safe and timely return of a borrowed laptop to the original checkout location. Students that do not return the laptop (back) on time will have their laptop borrowing privileges suspended for the rest of the academic year and possibly be assessed a fine.
- The student may not install software onto the laptop.
- The University is not responsible for lost or damaged files or the recovery of files left on any laptop during the checkout period. Students should save files to personal media such as a flash drive, writable CD or a network drive during the checkout period.

Any file changes made to the laptop will be automatically erased when the laptop is rebooted.

- The University is not responsible for vulnerabilities or damages caused by viruses transferred to or from, a student's personal storage media or the Internet.

Replacement and Repair Charges
The student accepts full responsibility for the laptop. The student will reimburse Sacramento State for the cost of repairing or replacing the laptop if it is damaged, lost, or stolen while checked out. The replacement cost for the laptop will be no less than \$2000, plus processing fees.

Related Information

[Laptop Computer Loan Agreement and Use Policy](#) (PDF - 22KB)

[Status of 32 Circulating Laptop](#) (ASI Business Office)

[Status of 72 Circulating Laptop](#) (IRT Service Desk)

[Status of 67 Circulating Laptop](#) (Library Media Center)

ASI Business Office 278-7916 ASISupport@csus.edu

IRT Service Desk 278-7337 HelpDesk@csus.edu

Library Media Center 278-5665 lmcmail@library.csus.edu

★ ★ ★ ★ ★ Laptop Loan Service Feedback

1. ábra A laptopkölcsonző szolgáltatás tájékoztatója az egyetem honlapján

letöltésére és a telepített szoftverek frissítésének elhanyagolására panaszkodott. Többen javasolták, hogy a laptopokat bármelyik szolgáltató helyre vissza lehessen vinni, ne csak ahhoz, ahonnan kikölcsönözték. Utóbbi kérdésben végül úgy döntöttek, hogy ezt lehetővé teszik ezentúl, de a könyvtári kölcsönzőpult személyzete csak akkor vesz vissza egy másik szolgáltató ponton kiadott gépet, ha az már bezárt, és nem vizsgálja meg a laptop állapotát – ez továbbra is az adott ponton dolgozó alkalmazottak feladata és felelőssége marad. A projekt során más, kooperációt igénylő feladatokat is sikeresen megoldottak, mint például a kölcsönözhető számítógépekkel kapcsolatos

műszaki problémák; az elektromos hálózat átalakítása, hogy mindhárom helyszínen alkalmas legyen az akkumulátortöltők működtetésére; a Millennium kölcsönző rendszer használatának betanítása; és az egyes munkafolyamatok összehangolása.

Az egész kampuszra kiterjedő laptopkölcsonzés lehetőségének megteremtése jó példája a különböző szervezeti egységek közötti együttműködésnek: a könyvtár, az informatikai központ és a hallgatói önkormányzat egyaránt hozzájárult a maga sajátos szakértelmével a program sikerességéhez. A könyvtárba ennek köszönhetően többen látogat-

nak és a hallgatók így könnyebben hozzáférnek az ott szolgáltatott online információforrásokhoz is.

Az egyetemi oktatás egyre változatosabb formákban zajlik: a személyes előadás és kommunikáció mellett megjelentek az elektronikus források, a hálózaton elérhető oktatási anyagok. A könyvtár és az egyetem közötti állandó partneri kapcsolat egy-

re integráltabb, egyre hatékonyabb oktatási és tanulási környezetet eredményez.

/GU, Fang: *The campus-wide laptop loan service and the library's role.* = *Library Management*, 32. köt. 1–2. sz. 2011./

(Drótos László)

Élet a Katrina hurrikán után

Katasztrófák bárhol, bármikor történhetnek, s nagy pusztítást végezhetnek emberéletben és emberi környezetben. Romokat hagynak maguk után, eltűnnek, de emléküik még sokáig él. Aki nem éli át, az el sem tudja képzelni azoknak az embereknek a traumáját és veszteségeit, akik szemben találták magukat a csapással.

2005. augusztus 29-én New Orleans és a Mexikói-öböl partvidéke az USA történetének eddigi legnagyobb, legpusztítóbb katasztrófájával találta szemben magát, a *Katrina Hurrikán* tombolásával. A vihar és a védelmi rendszer együttes hibája okozta a város majdnem teljes pusztulását, s hagyott maga után több tízmilliárd dollárnyi értékű kárt.

A Tulane Egyetem, a Howard-Tilton Emlékkönyvtár és tagkönyvtárai

A *Tulane Egyetem* egyike Észak-Amerika legfontosabb kutatási intézményeinek, s egyben a legnagyobb magán felsőoktatási intézmény New Orleans-ban és a Mexikói-öböl régióban. A Tulane könyvtárai a *Szakkönyvtárak Egyesületének (Association of Research Librarians)* 123 tagot számláló ranglistájában általában az alsó középmezőnyben helyezkednek el, gyűjteményeik azonban az elsőszámú kulturális forrást jelentik a világ minden tájáról érkező kutatók számára. (További információ a *Howard-Tilton Memorial Library Collections* gyűjteményéről: <http://library.tulane.edu/collections/collections.php>; különgyűjteményeiről pedig: <http://specialcollections.tulane.edu>.) Mivel jelentős nagyságú könyvtári gyűjteményről van szó, az állományt és általában a könyvtárakat érő, hurrikán okozta kár is egyedülálló volt.

A Tulane katasztrófaterve

New Orleans és a Gulf Coast államai jól ismerik a trópusi viharokat és hurrikánokat, így nem megle-

pő, hogy a Tulane-nek is saját katasztrófaterve van. A Howard-Tilton Memorial Library 28 oldalas dokumentumát kevesebb, mint két hónappal a Katrina lecsapása előtt frissítették. A terv nemcsak a válságstáb összetételét és feladatait nevezi meg, hanem a vészhelyzetben elvégzendő különleges lépéseket, feladatokat is részletezi. Leírja az esemény bekövetkezte utáni feladatokat éppúgy, mint a mentési, újjáépítési munkálatok lépéseit. Mégis, amikor a hurrikán megérkezett, olyan nagy volt az ereje, hogy alig tudtak valamit a tervek szerint végrehajtani. A katasztrófaterv nem számolt azokkal a rendkívül sokrétű és összetett feladatokkal sem, amelyek megoldása a valóságban szükségessé vált; s nem tervezhették előre azokat a különleges eszközöket és szakértelmet sem, amelyre a valóságban szükség volt.

A hurrikán után

A campus épületeinek kétharmadában az alagsori és földszinti helyiségek víz alá kerültek; az egyetemi vezetést pedig szinte sokkolta az a látvány, ami a könyvtárban várta őket. A Howard-Tilton Emlékkönyvtár földszintje ugyan megmenekült a víztől, az alagsort – egy futballpályánál nagyobb területet – mintegy nyolc láb magasan víz borította. (Itt az alagsorban kapott helyet korábban egy zenei könyvtár, s itt tárolták a kormányzati dokumentumok, újságok és mikrofilmek nagy részét is.) A *Jones Hall*-ban, amelyben a különgyűjtemények kaptak helyet, majdnem négy láb magasan állt a víz.

A vihar elvonulása után szinte azonnal megkezdődött a víz kiszivattyúzása, a helyiségek kiszáritása, s a dokumentumok mentése. Ennek ellenére mintegy 700 000 nyomtatott könyvtári dokumentum, archivált anyag és felvétel, 1,5 millió mikrofilmtekercs és mikrofilmlap állt víz alatt közel három hétig. A felvételek közül semmit sem tudtak megmenteni,